

Allvarlig kritik mot en rådman vid Förvaltningsrätten i Karlstad för att i ett mål enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga ha låtit de omedelbara omhändertagandena bestå utan stöd i lagen

Beslutet i korthet: En socialnämnd beslutade att omedelbart omhänderta fyra barn med stöd av lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga. Förvaltningsrätten i Karlstad fastställde socialnämndens beslut. Socialnämnden ansökte därefter om att barnen skulle beredas vård enligt samma lag. Förvaltningsrätten beslutade att avslå ansökningarna om vård men uttalade i domskälen att det inte fanns skäl att upphäva de omedelbara omhändertagandena. En av vårdnadshavarna överklagade förvaltningsrättens dom, men kammarrätten avvisade överklagandet. Kammarrätten fann att domen inte gick honom emot och anförde i sitt beslut bl.a. att de omedelbara omhändertagandena upphörde i samband med förvaltningsrättens avgörande. Rättens ordförande får allvarlig kritik för det sätt på vilket han utformade domskälen.

Bakgrund och initiativ

Arbetsmarknads- och socialnämnden i Karlstads kommun beslutade att omedelbart omhänderta fyra barn med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Besluten underställdes Förvaltningsrätten i Karlstad som beslutade att fastställa de omedelbara omhändertagandena. Socialnämnden ansökte därefter om att barnen skulle beredas vård enligt 1 och 2 §§ LVU. Förvaltningsrätten höll den 22 februari 2018 muntlig förhandling i målet, och domen meddelades den 8 mars 2018. Genom avgörandet beslutade domstolen att avslå socialnämndens ansökningar. I domskälen uttalade rätten bl.a. följande:

Då det är möjligt att överklaga domen och det inte framkommit att det är nödvändigt med hänsyn till barnens bästa på så sätt att domens laga kraft inte kan inväntas finner inte förvaltningsrätten skäl att nu upphäva det omedelbara omhändertagandet.

En av vårdnadshavarna överklagade förvaltningsrättens dom till Kammarrätten i Göteborg som beslutade att avvisa överklagandet eftersom domen inte gått honom emot. Kammarrätten uttalade i skälen bl.a. att ett omedelbart omhändertagande upphör när rätten avgör frågan om vård och att det som förvaltningsrätten har uppgett om de omedelbara omhändertagandena i

domskälen därför är utan verkan. Efter kammarrättens avgörande överklagade socialnämnden förvaltningsrättens avgörande, varpå kammarrätten beslutade att omedelbart omhänderta barnen med stöd av 6 § LVU.

Jag beslutade att utreda förvaltningsrättens handläggning av målet i ett särskilt ärende.

Utredning

Förvaltningsrätten uppmanades att lämna upplysningar om och yttra sig över handläggningen av målet. Yttrandet skulle särskilt belysa hur det som förvaltningsrätten angav i domen enligt citatet ovan förhöll sig till den rättsliga regleringen, bl.a. 6, 9 och 40 §§ LVU.

Förvaltningsrätten (lagmannen AA) lämnade in ett remissvar tillsammans med ett underyttrande från rådmannen BB.

AA yttrade bl.a. följande:

Jag delar BB:s bedömning att domskälen i nu aktuell del utformats på ett oriktigt sätt. Som framgår av 9 § första stycket punkten 2 LVU upphör ett omedelbart omhändertagande när rätten avgör frågan om vård. Förvaltningsrätten har alltså när domen meddelades avgjort frågan om vård i den bemärkelse som avses i denna bestämmelse och det omedelbara omhändertagandet av barnen har i och med det upphört. Detta oberoende av om förvaltningsrätten med stöd av 40 § LVU förordnat att avgörandet gäller omedelbart eller inte. Uttalandet om att det inte finns skäl att upphäva det omedelbara omhändertagandet är därför inte i överensstämmelse med regleringen i LVU och därmed utan verkan.

Förvaltningsrättens oriktiga uttalande om det omedelbara omhändertagandets fortsatta bestånd är givetvis djupt beklagligt. Det är också de olägenheter som uttalandet kan ha medfört för parterna i målet.

Jag överlämnar åt JO att bedöma om BB förtjänar kritik för domens utformning i denna del.

BB yttrade bl.a. följande:

Inledningsvis kan konstateras att den tekniska utformningen av domen, liksom normalt är fallet, föll på mig som rådmän. Det innebär att nämndemännen, som har att förlita sig på de lagfarna domarnas juridiska och yrkesmässiga kompetens, inte kan lastas för några brister i domens utformning.

När det gäller den aktuella frågan, nämligen att det i domskälen fastställdes att det omedelbara omhändertagandet skulle fortsätta gälla får jag anföra följande. Utformningen av domen kom sig av en tankelapsus. Det borde inte ha funnits utrymme för detta, men jag fastnade i ett felaktigt resonemang avseende HFD:s [*Högsta förvaltningsdomstolen; JO:s anm.*] praxis i den delen utan att beakta vilken vårdform som är aktuell hos förvaltningsrätten i mål som det aktuella respektive i mål hos kammarrätten. Principiellt gjorde jag bedömningen att grunden för HFD:s praxis på området, nämligen att vårdkedjan inte bör brytas, är tillämplig även i mål som det aktuella. Jag ska inte fördjupa mig i hur jag kunde fastna i den tankegången utan får djupt beklaga de problem det har inneburit för de inblandade parterna.

Rättslig reglering m.m.

En socialnämnd får besluta att den som är under 20 år omedelbart ska omhändertas, om det är sannolikt att den unge behöver beredas vård med stöd av LVU och rättsens beslut om vård inte kan avvaktas med hänsyn till risken för den unges hälsa eller utveckling eller till att den fortsatta utredningen allvarligt kan försvåras eller vidare åtgärder hindras (6 § första stycket LVU).

Ett omedelbart omhändertagande upphör när rätten avgör frågan om vård (9 § första stycket andra punkten LVU). Om det inte längre finns skäl för ett omhändertagande, ska socialnämnden besluta att detta genast ska upphöra. Ett sådant beslut får meddelas också av den rätt som prövar frågan om vård med stöd av lagen (9 § tredje stycket LVU).

Beslut om omedelbart omhändertagande, om förebyggande insatser eller om tillfälligt flyttningsförbud gäller omedelbart. Andra beslut av socialnämnden enligt LVU gäller omedelbart, om nämnden inte förordnar något annat. Rätten får förordna att andra beslut som rätten har meddelat ska gälla omedelbart (40 § LVU).

Bedömning

Av utredningen framgår att förvaltningsrätten beslutade att avslå ansökningarna om beredande av vård enligt LVU. I domskälen uttalade emellertid domstolen att de omedelbara omhändertagandena skulle bestå.

Det följer av lag att ett omedelbart omhändertagande enligt LVU upphör att gälla när domstolen avgör frågan om beredande av vård enligt samma lag. Det är inte möjligt att förlänga ett omedelbart omhändertagande efter det att frågan om vård har avgjorts. Förvaltningsrättens uttalande innebar en risk för att barnen skulle vara fortsatt omhändertagna utan stöd i lag.

BB förtjänar allvarlig kritik för det sätt på vilket han utformade domskälen.

Ärendet avslutas.